

Тетяна Ленько,
здобувач першого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент Галина Синоруб

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ УПЛИВ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ

Аналіз вітчизняних та закордонних джерел, присвячених інформаційно-психологічним операціям показав, що досить довгий час теорія інформаційно-психологічних операцій, як галузь військової та політичної науки, була закритою та малодоступною для громадськості [2].

Зокрема, у працях вітчизняних дослідників часто спостерігається ототожнення понять «інформаційна війна» та «інформаційно-психологічна війна». Так, учені Костюк Б., Войтович Н. О., Кравець Р. К., Сасин Г. В. увесь комплекс дезінформаційних заходів, які проводяться Росією проти населення України, помилково називають «інформаційною війною», не враховуючи того факту, що об'єктом інформаційної війни є інформація, в той час, як об'єктом російської війни в Україні є свідомість людей, їх психічний стан. Тому варто зрозуміти, що в Україні Росія проводить війну не інформаційну, а інформаційно-психологічну (ІПСО) [2].

ІПСО використовують для впливу на громадську думку, емоційний стан населення, формування негативного ставлення до противника, забезпечення підтримки дій власної сторони тощо. Ці операції зазвичай складаються з використання різноманітних засобів масової інформації, таких як інтернет-сайти, соціальні мережі, радіо та телебачення, а також із використанням психологічних методів впливу на психіку людей.

На початку агресії яскравим прикладом ІПСО можна назвати фейк докола міток на дорогах і будівлях. «Вкид» про мітки зробили для того, щоб занурити українців у дискомфортну психологічну ситуацію, посіяти паніку й страх. І ця ІПСО вплинула на свідомість аудиторії [3].

Ракетні обстріли об'єктів критичної інфраструктури російські окупанти використовують, щоб підірвати бойовий дух українців та посіяти панічні настрої у суспільстві. Для цього росіяни перебільшують кількість випущених ракет, наслідки від уражень та поширювали дезінформацію «про евакуацію представників влади». Ефективна протидія української ППО поступово руйнує мету інформаційно-психологічних операцій.

Жорстоку страту українських захисників «Азовсталі» в Оленівці наприкінці липня російська ІПСО намагалась замаскувати інформаційними «вкидами» про нібито обстріл РСЗО HIMARS з території України. А метою спецоперації було залякування українців і примушення влади до переговорів на вигідних для Росії умовах [3].

Напередодні річниці повномасштабного вторгнення Росії в Україну окупанти запустили чергову ІПСО про те, що «невдовзі відбудеться напад з території Білорусі». Насправді така загроза нікуди не зникла, але на сьогодні ознак створення потужного угруповання на території країни, що межує з Україною, немає. З цього ряду і фейк, що Росія мала в лютому нібито відновити «повітряний наступ» і розпочати «велику війну». Ця дезінформація була помітна навіть у західних медіа [3].

Останніми ІПСО, які російські спецслужби «вкинули» в наш інфопростір були:

– «ПВК Редан» – російська субкультура, яка поширюється в Україні (угруповання складається з прихильників аніме. Головна особливість у тому, що підлітки одягають футболки із зображенням павуків і цифри 4. Це запозичення з аніме Hunter x Hunter. Підлітки збираються великими групами в громадських місцях і влаштовують бійки між представниками двох субкультур.) його метою може бути розхитування внутрішньої ситуації в Україні. Підлітки в Росії «вирішують питання» з іншими субкультурами – а підлітки в Україні охоче це мавпують. Хоча в дорозі на «стрілку» можуть кричати цілком патріотичні заклики, співати державний гімн, і, звісно, подекуди й не знати причин, чому йдуть на саму «сходку».

– Путін і Медведєв просувають ІПСО про загрозу розпаду Росії. Тим самим російське керівництво намагається відволікти росіян від невдач на полі бою, згуртувати їх навколо імперської ідеології та уповільнити надання військової допомоги Україні західними партнерами.

– Росія готує масштабна ІПСО проти керівництва України. дискредитаційна кампанія буде спрямована проти низки українських чиновників, зокрема: начальника Генерального штабу ЗСУ Сергія Шапталі; очільника СБУ Василя Малюка; міністра оборони Олексія Резнікова; керівника Офісу президента Андрія Єрмака; виконувача обов'язків голови Національної поліції Івана Виговського.

За даними розвідки, серед іншого, кампанія включатиме «вкиди» сфабрикованих матеріалів в українських та міжнародних ЗМІ.

– ІПСО про колосальні втрати ЗСУ на сході України.

– Інформаційно-психологічна спецоперація щодо видачі повісток (після вручення одразу забирають на фронт, термін життя непідготовленого бійця 4 год. і т.п.).

– Також, останнім часом росіяни впевнено просувають ІПСО про загрозу ядерного удару, на фоні припинення Росією договору про ядерні озброєння. Проте поки ніяких підтверджень цьому немає.

За цими вкидами Росії стоїть лише одне завдання – залякати українців та дестабілізувати ситуацію в країні.

Для того, аби протидіяти ІПСО варто:

– перевіряти джерела інформації, аби переконатися в тому, що вона є достовірною. Важливо звертати увагу на деталі та контекст інформації;

– аналізувати інформацію з різних джерел, порівнювати факти, переконатися в їх правдивості;

– контролювати свій емоційний стан, не дозволяючи інформації впливати на нього, проявляти критичне мислення;

– досконало володіти мовою, зокрема, перевіряти тексти на грамотність, оскільки неправдиві повідомлення, які продукують росіяни з метою вплинути на українців, зазвичай неякісно перекладені українською мовою. Це одна із ознак ІПСО;

– звертати увагу на тих, з ким доводиться комунікувати чи хто є авторами дописів, які їхні мотиви. Важливо вибирати джерела, які мають добру репутацію та перевірені факти.

Важливо зазначити, що протидія ІПСО потребує спільних зусиль уряду, ЗМІ, громадських організацій та кожного українця зокрема. Важливо розуміти відповідальність за споживання інформації, її поширення, аби не стати об'єктом маніпуляцій від противника.

Список використаної літератури

1. Російське ІПСО: що це таке і як з цим боротися. URL: <https://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/rosiyske-ipsso-scho-tse-take-i-yak-z-tsym-borotysya.html> (дата звернення 01.04.2023).

2. Твердохліб Ю. М. Теоретичні підходи до дослідження інформаційно-психологічних операцій. Львів, 2019. 10 с.

3. Яка мета головних кремлівських ІпСО у війні проти України. URL: <https://cpd.gov.ua/main/yaka-meta-golovnyh-kremlivskyh-ipso-u-vijni-proty-ukrayiny/> (дата звернення 28.03.2023).

Софія Кутова,
здобувач фахової передвищої освіти, бакалаврський рівень,
спеціальність 061 Журналістика,
Відокремлений структурний підрозділ «Оптико-механічний фаховий коледж
Київського національного університету імені Тараса Шевченка»
Науковий керівник – кандидат філософських наук, заступник директора
Відокремленого структурного підрозділу «Оптико-механічний фаховий коледж
Київського національного університету імені Тараса Шевченка» **Оксана Романюк**

ОСОБИСТІТЬ СТУДЕНТА-ЖУРНАЛІСТА В СИСТЕМІ МЕДІАОСВІТИ УКРАЇНИ

Період навчання у закладах фахової передвищої освіти або на перших курсах закладів вищої освіти відіграють важливу роль у становленні особистості, зокрема її професійних якостей. Також визначний вплив на особистість здійснює медіакультура, соціальна та економічно-політична багатоплановість історичної епохи, в якій вона проживає. Зазначену багатоплановість допомагає акумулювати освіта, зокрема медіаосвіта, мета якої підготовка особистості до безпечної та продуктивної взаємодії із, існуючою в дану епоху, системою масмедіа. До того ж, для формування й вдосконалення особистості має значення не лише усвідомлення існування своєї індивідуальності, а й необхідності відповідальної реалізації власного унікального життя, свого місця і ролі у соціумі, де своєрідність декларування масмедіа різних подій (перепонів та успіхів) можуть поглиблювати особисті кризи. На наш погляд, актуальним є дослідження становлення особистості студента-журналіста в системі координат особистість – медіаосвіта.

Мета роботи полягає в аналізі деяких особливостей становлення особистості студента-журналіста в контексті впровадження неформального сектору медіаосвіти у процес навчання.

Аналіз попередніх досліджень. Серед вітчизняних учених досліджували особистість: *філософи* І. Васильєва (дуальна природа особистості), Е. Помиткін (ідеї соборності особистості), О. Романюк (вплив суб'єктності на особистість студента) тощо; *соціологи* О. Злобіна (категорія «особистість» в системі понять соціологічної теорії), І. Солоднікова (соціалізація особистості), О. Стрельник (гендерна нерівність) та ін.; *психологи* М. Смульсон (особистість у розвитку), Ю. Приходько (якості професіонала), Р. Сірко (особистість в екстремальних умовах) та інші. Серед зарубіжних вчених: *соціологи* Дж. Браун (гендерні розбіжності), М. Кон (особистість в структурі соціуму), Г.Д.С. Мейн (позначення соціальної позиції особистості); *психологи* З. Фрейд (людське несвідоме), Е. Еріксон (епігенетична теорія розвитку особистості); *філософи* Б. Расел (могутність або слава людини – незначна річ в масштабах Всесвіту), М. Шилер (особистість завжди є виконавцем тих чи тих інтенційних актів), М. Мамардашвілі (форма, особливий стан буття) тощо.

Отримані результати. Філософи розглядають поняття «особистість» через призму категорії «людина»: Джордж Мід зауважував, що стрижнем особистості є